

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 33379/10

Mehmet ENGİN/TÜRKİYE

Başkan

Julia Laffranque,

Hâkimler

Stéphanie Mourou-Vikström,

Arnfinn Bårdsen,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla, 5 Şubat 2019 tarihinde Komite olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölümü), yukarıda belirtilen 14 Mayıs 2010 tarihli başvuruyu, davalı Hükümet tarafından sunulan görüşleri ve başvurular tarafından bu görüşlere cevaben sunulan görüşleri dikkate alarak gerçekleştirdiği müzakereler sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayriresmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAY VE OLGULAR

1. Başvuran Mehmet Engin, Türk vatandaşı olup, 1971 doğumludur ve İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvuran, Mahkeme önünde, İstanbul Barosuna bağlı Avukat İ. Ergüneş ve Avukat H. E. İlhan tarafından temsil edilmiştir.

2. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

Davanın Koşulları

3. Davanın kendine özgü koşulları, taraflarca ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Başvuranın kamu görevinden çıkarılması

4. Emniyet Genel Müdürlüğünün 14 Şubat 2002 tarihli kararıyla, trafik polisi olarak görevli olan başvuranın, disiplin cezası olarak kamu görevinden nihai olarak çıkarılmasına karar verilmiştir. Başvuran, sigorta şirketlerine yönelik olarak 23 Haziran 2000 tarihli sahte trafik kazası tespit tutanakları düzenlemekle suçlanmıştır. Karar başvurana 29 Mart 2002 tarihinde tebliğ edilmiş ve derhal icra edilmiştir.

5. Eş zamanlı olarak, başvuran hakkında ceza kovuşturması başlatılmıştır. Başvuran, resmi belgelerde sahtecilik ve sahte belgeleri kullanmak suçlarından Eyüp 2. Ağır Ceza Mahkemesi önüne çıkarılmıştır. Başvuranın söylemine göre, M.A. ve A.Ö.'nün de aralarında bulunduğu başka polis memurları hakkında da aynı gerekçeyle kovuşturma başlatılmıştır.

6. Başvuran, İstanbul 6. İdare Mahkemesi ("İdare Mahkemesi") önünde kendisine verilen disiplin cezasına itirazda bulunmuştur. İdare Mahkemesi, 30 Haziran 2003 tarihli kararla, başvuranın görevine geri iadesine imkân

verecek şekilde söz konusu cezayı iptal etmiştir. Mahkeme ayrıca, aynı tarihli bir kararla, polis memurları M.A. ve A.Ö. hakkında verilen cezaları da iptal etmiştir.

7. İçişleri Bakanlığı, belirtilmeyen bir tarihte, İdare Mahkemesi tarafından verilen karara karşı temyiz başvurusunda bulunmuş ve aynı zamanda kararın yürütmesinin durdurulmasını talep etmiştir.

8. Danıştay 12. Dairesi, 24 Aralık 2003 tarihinde söz konusu kararın yürütmesinin durdurulmasına karar vermiştir.

9. Danıştay 12. Dairesi, 28 Eylül 2004 tarihinde, İçişleri Bakanlığının talebini haklı bularak, İdare Mahkemesi tarafından verilen kararı, aşağıda belirtilen gerekçeyle bozmuştur:

“ (...) Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü'nün 8. maddesinin (...) 12. fıkrasında ise 'Kasıtlı olarak gerçek dışı rapor vermek veya tutanak düzenleyip imza etmek veya ettirmek' fiilinin, meslekten çıkarma cezasını gerektirdiği kurala bağlanmıştır.

(...)

Olayda ise, davacının kazaya karışan araç sahipleri ve sürücülerinin olay yerinde bulunmamasına rağmen, bu şahısların kazaya karıştıkları yolunda gerçeğe aykırı tutanak

düzenlendiği ve bu tutanaklar sayesinde bazı şahısların sigorta şirketinden para almalarını

sağladığı görüldüğünden, davacının üzerine atılı suçların sübuta erdiği sonucuna varılmıştır. (...)”

10. Başvuran karar düzeltme talebinde bulunmuştur. M.A. ve A.Ö. de kararın düzeltilmesini talep etmişlerdir.

11. Eyüp 2. Ağır Ceza Mahkemesi, 27 Nisan 2005 tarihinde, suçun sabit olduğunu gösteren delillerin bulunmadığı gerekçesiyle, başvuranın ve M.A. ile A.Ö.'nün beraatına karar vermiştir.

12. Ağır Ceza Mahkemesinin kararı 5 Mayıs 2005 tarihinde kesinleşmiştir.

13. Danıştay 12. Dairesi, 4 Nisan 2006 tarihinde, başvuran tarafından sunulan karar düzeltme talebini reddetmiştir. Dosya, İdare Mahkemesine geri gönderilmiştir.

14. İdare Mahkemesi, 31 Mayıs 2006 tarihinde, Danıştay'ın vermiş olduğu 28 Eylül 2004 tarihli karardaki gerekçeleri (yukarıdaki 9. paragraf) yineleyerek, başvuranın disiplin cezasının iptaline ilişkin talebini reddetmiştir. Diğer iki polis memuru M.A. ve A.Ö. hakkında da aynı yönde karar vermiştir.

15. Danıştay 12. Dairesi bu kararı, 17 Nisan 2007 tarihinde onamıştır.

16. Ardından başvuranla birlikte diğer iki polis memuru da, Danıştay 12. Dairesi önünde karar düzeltme talebinde bulunmuştur. Bu talepte, ilgililer, ceza mahkemeleri tarafından kesin olarak beraatlarına karar verildiğini belirtmişlerdir. Başvuranın davasında, Danıştay Savcısı, şu görüşü sunmuştur:

“ Dosyanın incelenmesinden, davacının Devlet Memurluğundan çıkarılmasına esas

olan fiil nedeniyle yargılandığı ceza davasında (...) beraatına karar verildiği anlaşıldığından,

mahkemece bu husus göz önünde bulundurulmak suretiyle yeniden bir karar verilmesi

gerekmektedir. ”

17. Danıştay, ilgili lehinde sunulan bu görüşe rağmen, 30 Eylül 2009 tarihli kararla, başvuranın kararın düzeltilmesi talebini reddetmiştir. Danıştay kararında, ilgilinin beraatına karar verilen Ağır Ceza Mahkemesi kararına atıfta bulunulmamıştır.

18. Başvurana göre, Danıştay, aynı tarihte, diğer polis memurları M.A. ve A.Ö. hakkında verilen kararların düzeltilmesine karar vermiştir. Başvurana göre, bu kararlarda, Ağır Ceza Mahkemesinin aşağıda belirtilen gerekçesi yinelenmiştir:

“ (...) eylemin sübuta erdiğini gösteren herhangi bir delile rastlanmadığından davacı hakkında verilen disiplin cezasında hukuka uyarlık bulunmamaktadır. ”

19. Yine başvurana göre, Danıştay, sadece bu gerekçeye dayanarak, M.A. ve A.Ö. hakkında idare mahkemesi tarafından verilen ilk kararları onamıştır (yukarıdaki 6. paragraf). Başvuran, bu kararlar uyarınca, M.A. ve A.Ö.’nün kamu görevlerine iade edilmeleri gerektiğini ileri sürmüştür.

2. Daha sonra meydana gelen gelişmeler

20. Başvurunun Hükümete bildirilmesinin ardından, Hükümet, aşağıda belirtilen bilgileri Mahkemeye iletmiştir.

Hükümete göre, A.Ö., hakkında esasen iki dava açılmıştır. Bu davalardan biri, 23 Haziran 2000 tarihli sahte bir tutanak düzenlemekten açılan ve başvurunu da içeren ceza soruşturmasının ardından açılmıştır. Hükümet, başvuranın iddia ettiğinin aksine, bu dava kapsamında A.Ö.’nün bütün taleplerinin idare mahkemeleri tarafından reddedildiğini, ilgiliye verilen disiplin cezasının onaylandığını ve bu dava kapsamında kamu görevine iade edilmediğini belirtmiştir. Diğer taraftan, A.Ö.’ye karşı açılan ikinci disiplin soruşturması, 26 Mayıs 2000 tarihli bir tutanakla ilgilidir. Hükümete göre, bu dava sonucunda A.Ö.’ye verilen disiplin cezası iptal edilmiştir. Hükümet, başvuranın, başvuru formunda 26 Mayıs 2000 tarihli sahte tutanaklarla ilgili açılan davalara atıfta bulunduğunu belirtmiştir.

Hükümet, M.A.’nın ise 26 Mayıs 2000 tarihli sahte tutanağı düzenlemekten kovuşturulduğunu ve idare mahkemeleri önünde açılan bir dava kapsamında yapılan bilirkişi incelemesinin ardından masum olduğunun anlaşıldığını belirtmiştir.

Hükümet ayrıca, başvuran, M.A. ve A.Ö.’nün aynı avukatlar tarafından temsil edildiğini açıklamıştır.

21. Yine Hükümet tarafından ibraz edilen bilgilere göre:

- Başvuran, 2 Şubat 2012 tarihinde davanın yeniden görülmesi talebiyle, idare mahkemesine başvurmuş ve mahkeme, 31 Mayıs 2012 tarihinde ilgilinin talebini kabul etmiştir,
- Danıştay, davanın yeniden görülmesi için gerekli koşulların bir araya gelmediği kanaatine vararak, 30 Mayıs 2014 tarihinde, davanın yeniden görülmesine ilişkin kararı bozmuştur,
- Bozma kararının ardından başvuru İdare Mahkemesi, 24 Ekim 2014 tarihinde, önceki kararını yinelemiş ve başvurana nihai olarak kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin olarak verilen disiplin cezasını iptal etmiştir.
- İlgili, 25 Aralık 2014 tarihinde, kamu görevine iade edilmiştir.
- Söz konusu tarihte, başvuranın davanın yeniden görülmesi talebine ilişkin dava, halen idare mahkemeleri önünde derdesttir.

ŞİKÂYET

22. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesini ileri sürerek, idare mahkemelerinin hakkında verdikleri kararları yeterince gerekçelendirmediklerinden şikâyetçidir. Başvuran, adil yargılanma hakkının, özellikle masumiyet karinesi hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

23. Başvuran, kamu görevine iade edilmesine ilişkin talebin reddine dair kararların, masumiyet karinesi ilkesinin ihlal edilmesi suretiyle verildiğini, bu kararlarda daha sonra beraat etmesinin dikkate alınmadığını ve yeterince gerekçelendirilmediğini iddia etmektedir. Bu bağlamda başvuran, polis

memurları M.A. ve A.Ö.'nün kendisiyle aynı durumda olduğunu ancak bu kişilerin görevlerine iade edildiklerini ileri sürmektedir. Başvuran, şikâyetlerini Sözleşme'nin 6. maddesi alanında sunmaktadır.

Mahkeme, başvuranın şikâyetlerinin, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1 ve 2. fıkraları alanına girdiği kanaatindedir, bu hükümler aşağıdaki gibidir:

“ Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili

uyuşmazlıklar (...) konusunda karar verecek olan, (...) bir mahkeme tarafından, (...) hakkaniyete uygun olarak görülmesini isteme hakkına sahiptir. ”

“ Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır. ”

A) Tarafların İddiaları

24. Hükümet, öncelikle ulusal mahkemelerin başvuranın davanın yeniden görülmesine ilişkin talebini haklı bulmuş olması ve ilgilinin artık görevine iade edilmiş olması sebebiyle, başvuranın artık mağdur sıfatını taşımadığını ileri sürmektedir. Diğer taraftan Hükümet, davanın yeniden görülmesinin ardından başlatılan yargılamanın ulusal mahkemeler önünde halen derdest olduğunu açıklayarak, iç hukuk yollarının henüz tüketilmediğine dair itirazda bulunmaktadır.

25. Ayrıca Hükümet, başvuranın Mahkeme önünde görülen yargılamanın sonucunu yanıltması muhtemel bilgiler sunduğu gerekçesiyle, başvuru hakkının kötüye kullanıldığını ileri sürmektedir. Nitekim Hükümete göre, başvuranın benzer durumlarla ilgili farklı kararlar arasında yapılan karşılaştırmadan doğan çelişkiyi göstermek için Mahkemeye ibraz ettiği bilgiler, yanlıştır.

Hükümet, polis memuru A.Ö. ile başvuran hakkında 23 Haziran 2000 tarihinde sahte tutanak düzenlemekten açılan davalar sonucunda, söz konusu polis memurunun tüm talepleri reddedildiğini ve görevine iade

edilmediğini eklemektedir. Hükümet, A.Ö. hakkında, başvuran tarafından başvuru formunda belirtilen davanın, 26 Mayıs 2000 tarihli başka bir tutanakla ilgili ayrı olayları içerdiğini belirtmektedir (yukarıdaki 20. paragraf). Hükümet ayrıca, diğer polis memuru M.A.'nın kamu görevine iade edildiğini belirtmektedir. Nitekim Hükümete göre, M.A.'nın, sahte belge düzenlemekle suçlandığı 26 Mayıs 2000 tarihli tutanakla ilgili olarak yapılan bilirkişi incelemesinin sonucunda ilgilinin masum olduğu anlaşılmış ve başvuranın suçlandığı, 23 Haziran 2000 tarihli sahte tutanakla ilgili olarak hakkında kovuşturma başlatılmamıştır (yukarıdaki 4 ve 20. paragraflar). Hükümet, ilgililerin aynı avukatlar tarafından temsil edildiklerini eklemektedir.

26. Başvuran, Hükümet tarafından ileri sürülen itirazlar hakkında görüş bildirmemiştir.

Mahkemenin Değerlendirmesi

27. Mahkeme, öncelikle, başvuran tarafından yapılan karar düzeltme talebinin ardından idare mahkemeleri önünde yeniden görülen davayla ilgili olarak (yukarıdaki 21. paragraf), başvuranın bu konuda kendisine bilgi vermemiş olması ve Hükümetin bu konudaki itirazlarına cevap vermemiş olması sebebiyle, bu konunun re'sen incelenmesine gerek olmadığı kanaatindedir.

28. Mahkeme, yukarıda belirtilen gerekçelerle başvurunun her hâlükârda kabul edilemez olması sebebiyle, Hükümet tarafından ileri sürülen iddiaların geri kalan kısmı hakkında karar vermesine gerek olmadığı kanaatindedir.

29. Mahkeme, Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen masumiyet karinesinin, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının gerektirdiği hakkaniyete uygun ceza davası unsurlarının arasında yer aldığını hatırlatmaktadır. Masumiyet karinesi, öncesinde bir sanığın

suçluluğunun hukuki olarak kanıtlanmamış olmasına rağmen, sanıkla ilgili olarak resmi bir beyanın, söz konusu sanığın suçlu olduğunu yansıttığında ihlal edilmiş olur. Resmi bir tespit bulunmasa dahi, savcının ilgilinin suçlu olduğu kanaatine vardığını düşündürecek bir gerekçelendirme bile bu ilkenin ihlal edilmesi için yeterlidir (*Allet de Ribemont/Fransa*, 10 Şubat 1995, § 35, A Serisi No. 308, *Daktaras/Litvanya*, No. 42095/98, § 41, AİHM 2000-X, *A.L./Almanya*, No. 72758/01, § 31, 28 Nisan 2005 ve *Caraian/Romanya*, No. 34456/07, § 74, 23 Haziran 2015). Mahkeme, disiplin soruşturmalarıyla ilgili davalarda, bir başvuranın daha önce mahkûmiyet kararıyla sonuçlanmamış bir ceza davasında amaçlanan olaylara benzer olaylar sebebiyle kendisine isnat edilen bir disiplin suçundan suçlu bulunması durumunda, Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrasının kendiliğinden ihlal edilmediğini kabul etmiştir. Mahkeme, disiplin organlarının kendilerine sunulan davaların olaylarını bağımsız şekilde tespit etme yetkilerinin bulunduğu ve ceza gerektiren suçları ve disiplin suçlarını oluşturan unsurların aynı olduğunun altını çizmiştir (*Vanjak/Hırvatistan*, No. 29889/04, §§ 69-72, 14 Ocak 2010, *Moulet/Fransa* (k.k.), No. 27521/04, 13 Eylül 2007, *Allen/Birleşik Krallık* [BD], No. 25424/09, § 124, AİHM 2013 ve *Kemal Coşkun/Türkiye*, No. 45028/07, § 52, 28 Mart 2017).

30. Bu sebeple, Mahkeme, idare mahkemesi tarafından verilen bir kararın, idari yargı kapsamında başvurana isnat edilen fiiller için başvurana cezai bir sorumluluk yükleyen bir beyan içermesi gerektiğinde, bu durumun Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrası alanında bir sorun teşkil edeceğini hatırlatmaktadır. Mahkeme dolayısıyla somut olayda, ulusal mahkemelerin, davranış şekilleriyle veya gerekçelerinde kullandıkları ifadelerle, ceza yargılaması ile idari uyuşmazlık yargılaması arasında, idari yargılamasının Sözleşme'nin 6. maddesinin 2. fıkrasının uygulama alanına dâhil olmasını haklı gösteren açık bir bağlantı kurup kurmadıkları hususunu inceleyecektir (*gerekli değişikliklerin uygulanması koşuluyla (mutatis mutandis)* bk.

Y/Norveç, No. 56568/00, §§ 42-43, AİHM 2003-II (özetler), *Ringvold/Norveç*, No. 34964/97, § 38, AİHM 2003-II ve *yukarıda anılan Moullet*).

31. Mahkeme, başvurana, sonucunda cezai sorumluluğunun bulunduğu dair yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle beraat ettiği ceza kovuşturmalarına da sebep olan olaylar sebebiyle bir disiplin cezası verildiğini gözlemlemektedir (yukarıdaki 11. paragraf). Bu zaman zarfında, başvuran tarafından açılan bir iptal davası kapsamında, idare mahkemesinin, ilgilinin ihtilaf konusu yolsuzluk fiillerine kasıtlı olarak katılmayı istediğini gösteren unsurların bulunmadığı kanaatine varması sebebiyle, disiplin cezası bu mahkeme tarafından iptal edilmiştir (yukarıdaki 6. paragraf). Temyiz başvurusu üzerine, Danıştay, başvurana isnat edilen disiplin suçunun sabit olduğu kanaatine vararak, ilk derece mahkemesinin kararını bozmuş ve başvuranın talebini reddetmiştir (yukarıdaki 9. paragraf). İdare mahkemesi, Danıştay kararına uygun şekilde karar vermiştir. Başvuranın itirazı üzerine, Danıştay, ilk derece mahkemesinin kararının kanuna ve usuli kurallara uygun olduğu gerekçesiyle, başvuranın itirazını reddetmiştir (yukarıdaki 15. paragraf). Karar düzeltme talebinin sunulduğu aşamada, başvuranın, beraat kararını Yüksek Mahkemeye ibraz etmiş olmasına rağmen, Yüksek Mahkeme başvurayı haklı bulmamıştır (yukarıdaki 17. paragraf).

32. Mahkeme, ne 28 Eylül 2004 tarihli kararda, ne de bu tarihten sonra verilen kararlarda, Danıştay tarafından resmi olarak, başvuranın ceza gerektiren bir suçun faili olarak tanınmadığını, yani bu durumda resmi belgede sahtecilik ve sahte belgelerin kullanımından suçlu bulunmadığını tespit etmektedir. Nitekim Danıştay, özellikle 28 Eylül 2004 tarihli kararında, idare mahkemesine sunulan dosyada yer alan belgelere dayanarak -başvuran tarafından itiraz edilen- maddi olayların tespitiyle sınırlı kalmış ve suçla ilgili herhangi bir cezai sınıflandırma yapmaktan kaçınmıştır.

33. Bu bağlamda Mahkeme, disiplin suçu kavramının ceza suçundan bağımsız olması sebebiyle, somut olayda başvurana isnat edilen fiillerin gerçekliğini ve kamu hizmeti hukuku bakımından, fiillere göre verilen cezanın hakkaniyete uygunluğunu kesin olarak değerlendirmek idare mahkemesinin görevi olduğunun altını çizmektedir.

34. Bu unsurlardan, Danıştay'ın, başvuranın ceza gerektiren bir suçun faili olup olmadığını araştırmadığı anlaşılmaktadır. Danıştay, isnat edilen fiillerin, görevi gereği her kamu görevlisine yüklenen ve Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü'nün ilgili maddeleri anlamında bu görevlilere disiplin sorumluluğu getiren görev ve yükümlülükler üzerindeki etkisini değerlendirmekle yetinmiştir. Diğer bir ifadeyle, ulusal makamlar, somut olayda kararlarını sadece idari alanda, dolayısıyla başvuranın ileri sürdüğü masumiyet karinesine yabancı bir alanda vermişlerdir.

35. Mahkeme, yukarıda belirtilenleri dikkate alarak, başvurunun bu kısmının, açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca, reddedilmesi gerektiği kanaatindedir.

36. Diğer taraftan, başvuran M.A. ve A.Ö. isimli polis memurlarıyla benzer durumda bulunduğunu ileri sürmekte ve ulusal mahkemeleri kendisine onlardan farklı bir muamelede bulunmakla suçlamaktadır. Başvuran, karar düzeltme başvurusunda bulunduğu aşamada, üçünün de aynı fiillerden kovuşturulduğu halde, M.A. ve A.Ö.'den farklı olarak, talebinin idare mahkemeleri tarafından reddedildiğini açıklamaktadır.

37. Mahkeme bu bağlamda, başvuranın iddiasına rağmen, polis memurları M.A. ve A.Ö. tarafından açılan davaların, konuları, gelişimleri ve sonuçları açısından kendisinininkinden farklı fiili ve hukuki durumlar teşkil ettiğini tespit etmektedir. Dolayısıyla, bu polis memurları hakkında görülen davalarda verilen yargı kararları, başvuranın ulusal mahkemeler tarafından farklı bir muameleye tabi tutulduğunun tespit edilmesine imkân veren ilgili örnekler teşkil etmemektedir.

38. Mahkeme, bu şikâyetin de, açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca, reddedilmesi gerektiği kanaatindedir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 7 Mart 2019 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Julia Laffranque
Başkan